

Yavuz BAYRAM, 13.Yüzyıldan 20.Yüzyıla Divan Şiiriyle Değerler Eğitimi, Samsun, 2014, 611 s. (ISBN: 978-975-98405-3-2)

*Avni ERDEMİR***

İlk basımı Doç. Dr. Yavuz Bayram tarafından 2014 yılında Samsun’da gerçekleştirilen **13.Yüzyıldan 20.Yüzyıla Divan Şiiriyle Değerler Eğitimi**, hem değerler eğitimine hem de divan şiirine farklı bir bakış açısıyla kaleme alınmış bir kitap. 611 sayfa olan kitap, “Değerler Eğitimi Bağlamında Din ve Ahlâk Algısı”, “Değerler Eğitimi

Bağlamında Sosyal Yaşam Algısı” ve “Değerler Eğitimi Bağlamında Aşk Algısı” başlıkları altında üç bölümden oluşmakta. 1500’den fazla örnek beyite yer verilen kitapta bu örnekler, 300 civarında farklı şairden alınmış. Örnek metin alınan şairler, divan şiiri geleneği çerçevesinde kalınmaya özen gösterilerek, Hoca Dehhânî’den Ziya Paşa’ya, 13.yüzyıl ile 20.yüzyıl arasında yaşamış şairlerden seçilmiş. Örnek metinler önce Arap asıllı Türk alfabesiyle, ardından Latin asıllı Türk alfabesiyle verilmiş. Böylece hem metinlerin orijinal ve doğru biçimleriyle değerlendirilmesi hem de Osmanlı Türkçesi ile ilgili pratik yapma bakımından bir imkân oluşturulmuştur.

Beyitlerin bugün için en azından bir kısım okuyucu tarafından bilinmeyebileceği düşünülen kelimelerinin karşılıklarının ve beyitlerin güncel Türkçeye düzyazıya çevirilerinin de verilmiş olması, kelime dağarcığının iyice kısırlaştığı günümüzde olumlu bir özellik olarak değerlendirilebilir. Her bir örneğin sonunda yer alan kısa yorumlar ise örnek metnin ne tür mesajı ve değeri vurgulamak amacıyla kullanılabileceğine işaret etmektedir.

Kitabın “Değerler Eğitimi Bağlamında Din ve Ahlâk Algısı” başlıklı birinci bölümünde şu alt başlıklar yer almaktadır: Allah Sevgisi, Peygamber Sevgisi, Adâlet, Hakkâniyet, Âh Almamak, Sabır, Gayret, Ümit, Fânî Dünya, Geçen Ömürden Ders Almak, Kader, Kanâ‘at, Tevâzu, Makam, Mevki, Şöhret, İbretle Bakmak, Gençliğin Değerini Bilmek, İdeal İnsan, Ölümünden Ders Çıkarmak, Temiz Kalpli Olmak, Nefse Boyun Eğmemek, Hayırla Anılmak, Sırât-ı Müstakîm Üzre Olmak.

* Dr., TBMM Milli Eğitim Kültür ve Gençlik Spor Komisyonu Başkan Vekili

“Değerler Eğitimi Bağlamında Sosyal Yaşam Algısı” başlıklı ikinci bölümde ise şu alt başlıklar bulunmaktadır: Görünüşe Gösterişe Değer Vermemek, Gam Keder, Bakış Açısı, Zamanı Doğru Okumak, Hayâl ve Gerçek, İlim İrfan Sahibi Olmak, Sadâkat, Vefâ, İçkinin Zararı, Şiir ve Sözü Değeri, Sözü Bilmek, Sözünde Durmak, Sır Tutmak, Minnet Etmemek, İstiğnâ ve Ferâgat, Cömertlik, İyi Huyluluk, Kalp Kırmamak, Güler Yüzlülük, Dostluk ve Arkadaşlık, Empati, Mertlik, Başkasının Ayıbını Araştırmamak, Hüner Sahibi Olmak, Vatan ve Memleket Sevgisi.

Kitabın son bölümü ise “Değerler Eğitimi Bağlamında Aşk Algısı” başlığını taşıyor. Bu bölümdeki alt başlıklar da şunlar: Aşk ve Muhabbet, Âşık, Ayrılık, Gözyaşı, Meşhûr Âşıklar, Kıskaçlık, Dikensiz Gül Hatasız Kul, Âşık ile Ma’sûk, Ma’sûk (Sevgili, Güzel), Güzele ve Güzelliğe Karşı İhtiyatlı Olmak, Vuslat, Nezâket ve İltifat, Üslûp, Edeb, Âdâb, Gerçek Sultanlık.

Aldığımız bilgilere göre kitap yeniden düzenlenerek tekrar yayımlanmak üzere. Bu yeni yayımda kitabın adı **Divan Şiirinde Değerler** şeklinde genel bir çerçevede düşünülmüş. Bu adla ilintilenecek ilk basımdaki ana bölümler müstakil kitaplara dönüştürülmüş. Böylece ortaya bir genel başlıkta toplanmış üç kitap çıkıyor. Dînî ve ahlâkî değerlerin yer aldığı birinci kitap **Gülşen-i Hak**, ağırlıklı olarak sosyal ve kültürel değerlerin yer aldığı ikinci kitap **Gülşen-i Edeb**, bir değer olarak aşkın divan şairlerinin gözüyle anlatıldığı üçüncü kitap ise **Gülşen-i Aşk** adını taşımaktadır. Örnek bir yaklaşımla Samsun’da İllkadım Belediyesi tarafından, hiçbir ticari bir amaç güdülmeksizin, 2014 yılı içinde bastırılması ve geniş kitlelere ulaştırılması planlanan kitabın böylece amacına daha da iyi hizmet edeceği âşikârdır.

Şu hâlde **13.Yüzyıldan 20.Yüzyıla Divan Şiiriyle Değerler Eğitimi** kitabı, başta Necâtî, Ahmed Paşa, Fuzûlî, Bâkî, Nef’î, Nâbî, Nedîm, Şeyh Gâlip gibi üstâd şairler olmak üzere unutulmaya yüz tutmuş birçok dînî, ahlâkî, sosyal ve kültürel değerlerin yeni kuşaklara hatırlatılması ve aktarılması açısından önemli katkı sağlayacak bir içeriğe sahiptir.

Kitaptan birkaç örnek:

Her kimin kim hemdemi gül yüzlü bir cânân olur

Hânesi cennet gibi dâ’im bahâristân olur (Ahmed Paşa)

hem-dem: eş, dost, arkadaş hâne: ev dâ’im: daima, sürekli bahâristân: bahar bahçesi
“Her kimin ki hemdemi (eşi, arkadaşı, yoldaşı) gül yüzlü bir güzel olursa, evi barkı

cennet gibi dâimâ bahar bahçeleri gibi olur.”

- ✓ Güler yüzlü olmak, iyi bir yoldaş olmak, evlilikte isabetli tercih yapmak, eşin değeri.

Baş eğmezüz edânîye dünyâ-yı dûn için

Allah'adır tevekkülümüz i'timâdımız (Bâkî)

edânî: alçaklar, alçak kimseler dünyâ-yı dûn: alçak dünya tevekkül: kadere razı olma, Allah'ın takdirine rıza gösterme i'timâd: güven

“Alçak dünya için alçaklara baş eğmeyiz. Güvenimiz de dayanağımız da Allah'adır.”

- ✓ Allah'a tevekkül edip ona güvenen akıllı ve bilge insan, alçak dünya için alçaklara baş eğmez, minnet etmez.

Libâs-ı nev-be-nevle ey olan ârâyîşe mâ'il

Kemâlden haber vir kimse senden ihtişâm almaz (Koca Râgıp Paşa)

libâs-ı nev-be-nev: yepyeni elbiseler ârâyîşe: gösteriş, süs mâ'il: meyilli, yatkın kemâl: olgunluk, yetkinlik, tamlık, eksiksizlik, değer, paha ihtişâm: tantana, depdebe, şanlı görünüş

“Ey gösteriş düşkünü! Yeni yeni elbiselerle boy gösterip durma, bu ihtişamınla kimseye yararlığın dokunmaz; sen bize –varsa tabii- ilminden, bilginden haber ver (bakalım)!”

- ✓ Beyit, giyim kuşamıyla gururlanan gösteriş budalalarına atfedilmiş.

Bir demir dağı delüp boynına almak gibidür

Her kişi âşık olurdu eger âsân olsa (Taşlıcalı Yahya)

âsân: kolay, rahat

“(Âşık olmak), demir bir dağı delip boynuna almak gibidir. (Öyle zannedildiği gibi) kolay olsaydı herkes âşık olurdu.”

- ✓ Bakmayın öyle herkesin aşktan bahsetmesine; aşk, herkesin kârı değildir. Üç beş aylık hevesleri aşk sanmayın. Nitekim her güzelin peşine düşmek de aşk değil, gönül eğlendirmektir.

Sen Mustafâ'ya şol kadar oldı mahabbetüm

Cânum sever kimin ki ola adı Mustafâ

(Hayretî)

şol kadar: şu kadar, o kadar

“Sen Mustafa’ya o kadar muhabbetim oldu ki (artık) adı Mustafa olan herkesi canım sever (oldu).”

- ✓ Bu beyit, Peygamber sevgisinin en somut ve samimi göstergesidir.